Original article

Identifying the Dimensions and Components of Ethical Expertise in the Iranian Higher Education System

A. Eslami[1], M. Soleimanpour Omran Ph.D.[2*], B. Esmaili Shad Ph.D.[2]

1. Ph.D. Student, Department of Educational Sciences, Boj.C., Islamic Azad University, Bojnord, Iran.
2. Department of Educational Sciences, Boj.C., Islamic Azad University, Bojnord, Iran.

Abstract

Background: Professional ethics and ethical expertise play an important role in improving the quality and performance of the higher education system. This study aimed to identify the dimensions and components of ethical expertise in Iranian universities.
Method: The present study is a field, applied, and cross-sectional study with a mixed approach. In the qualitative section, the population consisted of 18 academic elites and professionals who were selected purposively. Qualitative data were collected through library study and structured interviews and coded using content analysis. The validity of the instrument was confirmed by reviewing the participants and using the CVI index. The data from the interviews were analyzed in three stages of open, axial, and selective coding, and the final analysis was performed with MAXQDA software. In the quantitative part, data were collected based on the final questionnaire extracted from the qualitative analysis, and Cronbach's alpha coefficient was used to examine the reliability of the questionnaire, and confirmatory factor analysis was used to verify the construct validity. Quantitative data were analyzed using SPSS and AMOS software and were analyzed using descriptive and inferential statistical methods.
Results: Qualitative results showed that ethical expertise includes 3 main themes, 9 subthemes, and 54 operational concepts. In the quantitative section, data analysis confirmed that the identified dimensions and components are significantly related to the professional performance of professors and the higher education system.
Conclusion: The professional competence of professors in the fields of education, research, and organization is one of the determining factors of ethical expertise, and promoting ethical expertise can contribute to the growth and development of the performance of the higher education system.

Keywords: *Ethical Expertise, Higher Education, Dimensions and Components*

***Corresponding Author:** Soleimanpour Omran M. Department of Educational Sciences, Boj.C., Islamic Azad University, Bojnord, Iran. Email: soleimanpouromran@iau.ac.ir

How to cite: Eslami A, Soleimanpour Omran M, Emaeili Shad B. Identifying the dimensions and components of ethical expertise in the iranian higher education system. Ethics in Science and Technology. 2026;21(2): 71-79.

Vol. 21, No. 2, 2026

Copyright © 2026 Authors. Published by Iranian Association for Ethics in Science and Technology. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license. (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited

شناسایی ابعاد و مولفه‌های خبرگی اخلاقی در نظام آموزش عالی ایران

علی اسلامی[1]، دکتر محبوبه سلیمان پورعمران[2]*، دکتر بهرنگ اسماعیلی شاد[2]
۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی،گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران.
۲. گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران.

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۰۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۰۷)

چکیده

زمینه: اخلاق حرفه‌ای و خبرگی اخلاقی نقش مهمی در ارتقای کیفیت و عملکرد نظام آموزش عالی دارد. این پژوهش با هدف شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های خبرگی اخلاقی در دانشگاه‌های ایران انجام شد.

روش: پژوهش حاضر از نوع میدانی، کاربردی و مقطعی با رویکرد ترکیبی (آمیخته) است. در بخش کیفی، جامعه شامل نخبگان و متخصصان دانشگاهی بود که ۱۸ نفر از آنها به‌صورت هدفمند بعنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه ساختاریافته بود و داده ها با استفاده از کدگذاری باز، محوری و گزینشی مورد تحلیل قرار گرفت و تحلیل نهایی با نرم‌افزار *MAXQDA* انجام شد. در بخش کمی، جامعه آماری شامل اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های دولتی، آزاد اسلامی و پیام نور ایران در سال تحصیلی ۱۴۰۳–۱۴۰۴ بود. تعداد ۳۸۴ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بعنوان نمونه انتخاب شد. ابزار پرسشنامه استخراج شده از تحلیل کیفی بود. داده‌های کمی با بهره‌گیری از نرم‌افزارهای *SPSS* و *AMOS* و با استفاده از روش‌های مدل‌یابی معادلات ساختاری تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج کیفی نشان داد که خبرگی اخلاقی شامل ۳ مضمون اصلی، ۹ مضمون فرعی و ۵۴ مفهوم عملیاتی است. در بخش کمی، تحلیل داده‌ها تأیید کرد ابعاد و مؤلفه‌های شناسایی شده به‌طور معناداری با عملکرد حرفه‌ای اساتید و نظام آموزش عالی مرتبط هستند.

نتیجه‌گیری: صلاحیت حرفه‌ای اساتید در حوزه‌های آموزش، پژوهش و سازمان، از عوامل تعیین‌کننده خبرگی اخلاقی است و ارتقای خبرگی اخلاقی می‌تواند به رشد و توسعه عملکرد نظام آموزش عالی کمک کند.

کلیدواژگان: خبرگی اخلاقی، آموزش عالی، ابعاد و مؤلفه‌ها

سرآغاز

امروزه اخلاق[1] به‌عنوان یکی از مهم‌ترین متغیرها در موفقیت سازمان‌ها شناخته‌شده است و به سازمان در جهت کاهش تنش‌ها و افزایش توفیق در تحقق اهداف کمک می‌کند. در بررسی و تجزیه‌وتحلیل رفتار سازمان‌ها، دستیابی به درک مفاهیم اخلاق و ارزش‌های اخلاقی[2] یکی از الزامات حیاتی است. به‌گونه‌ای که نماد بیرونی سازمان‌ها را، رفتارهای اخلاقی آن‌ها تشکیل می‌دهد که خود حاصل جمع ارزش‌های گوناگون اخلاقی است که در آن سازمان‌ها، ظهور و بروز یافته است (۱). ازاین‌رو می‌توان بیان کرد، که اصول خبرگی اخلاقی[3] دارای ارزش والایی است و نقش راهبردی خبرگی اخلاقی در موفقیت معطوف به آینده سازمان غیرقابل‌انکار است، به‌گونه‌ای که دوری از اخلاق، سازمان‌ها را سخت آسیب‌پذیر و متضرر می‌سازد و دست‌یابی به اخلاق موجب مزیت راهبردی می‌شود (۲).

آموزش عالی[4] نظامی حرفه‌ای است و مجموعه‌ای از رفتارهای انسانی را پوشش می‌دهد؛ بنابراین می‌تواند، به لحاظ اخلاقی موردبحث قرار گیرد. محدودیت منابع همراه با افزایش شرایط رقابتی به‌ویژه در عصر یکپارچگی بازارها و جهانی‌شدن موجب می‌شود، که به هراندازه آموزش عالی اهمیت کانونی در زندگی، اقتصاد و توسعه جوامع می‌یابد، به همان میزان نیز حساسیت شدیدی نسبت به کیفیت آن پدید آید (۳)؛ بنابراین در بین محیط‌های آموزشی توجه به خبرگی اخلاقی در دانشگاه، به‌عنوان یکی از ارگان‌های اصلی هر جامعه که وظیفه آموزش را بر عهده دارد بر همگان روشن و مبرهن است. خبرگی اخلاقی ازجمله عواملی است که در کنار سایر متغیرهای دیگر می‌تواند سبب رشد و توسعه عملکرد[5] سیستم‌های دانشگاهی و آموزش عالی گردد. علاوه بر این، رشد و توسعه علمی نیازمند بستری حمایتگر است که تمامی افراد

نویسندهٔ مسئول: نشانی الکترونیکی: soleimanpouromran@iau.ac.ir

مقاله پژوهشی
فصلنامه اخلاق در علوم و فنّاوری، سال ۲۱، شماره ۲، ۱۴۰۵

دانشگاهی در آن احساس امنیت کرده و بتوانند تلاش‌های خود را در این راستا هدایت کنند و لازمه چنین شرایطی، حاکم شدن اخلاق بر اجتماع علمی و دانشگاهی است (۴). آموزش عالی شرایط مناسبی برای بروز مشکلات اخلاقی دارد و اخلاق در همه زمینه‌ها و فعالیت‌های آموزش عالی کاربرد دارد (۵). البته بایستی یادآور شد، که دانشگاه در هر کشوری منبع رشد و توسعه آن کشور است، لذا توجه به دانشگاه می‌تواند به‌عنوان موتور رشد و توسعه و حرکت جامعه باشد. در امروزه چالش‌های پیش روی دانشگاه‌ها باعث پیدایش این انگیزه در ذینفعان مختلف شده که به فکر توجه به موضوعات اخلاقی در کلاس درس و به‌طورکلی در مدیریت آموزش عالی[۶] باشند؛ زیرا شکل‌گیری اخلاق در مؤسسات، سازمان‌ها و آموزش عالی و مسائل مربوط به ارتباط با کارکنان، ارتباط با دانشجویان، نگرانی‌های ذینفعان، ارتباط بین دانشگاه‌های مختلف و مسئله تأمین منابع برای دانشگاه، رویه‌های مربوط به پذیرش دانشجو، شرایط محیط، بازار کار و موضوعات اخلاقی پیش‌آمده در دانشگاه شامل سرقت علمی و سایر فسادهای اخلاقی باعث می‌شود قوانین تدوین‌شده در آموزش عالی نتواند پاسخگوی مشکلات باشد (۶). در حقیقت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به‌عنوان بالاترین مراکز اندیشه ورزی و تولید علم در جامعه محسوب شده و با حضور و فعالیت متفکران، محققان و دانش‌پژوهان در راستای اعتلای علمی و جهت بخشیدن به حرکت‌های فکری، اعتقادی، فرهنگی و سیاسی جامعه نقشی اساسی دارند. در دانشگاه، مهم‌ترین و اصلی‌ترین عامل رشد، توسعه و پیشرفت فراگیر، نیروی انسانی است. در این میان، اعضای هیئت‌علمی به‌عنوان شاخص‌ترین و گران‌ترین نیروی انسانی موجود در دانشگاه (به لحاظ هزینه و زمان صرف شده جهت دستیابی به تخصص و هزینه‌های حفظ و نگهداری اساتید) از دانشگاه هم در پیدایش تحولات و هم در پاسخگویی به نیازهای ناشی از تحولات گوناگون جامعه نقش اساسی بر عهده دارد. اعضای هیئت‌علمی به‌عنوان رکن اساسی و مرکز ثقل دانشگاه‌ها، شالوده پویایی مراکز علمی محسوب می‌شوند (۷). لذا درمجموع باید گفت، خبرگی اخلاقی به‌طور عام و خبرگی اخلاقی آموزش[۷] به‌طور خاص در بین اعضای هیئت‌علمی منزلتی خاص دارد. به‌گونه‌ای که در بسیاری از دانشگاه‌ها در سطح جهان، آیین‌نامه‌هایی با عنوان کدهای اخلاق حرفه‌ای[۸] تدوین‌شده است، که در این بیانیه‌ها بسیاری از ارزش‌های اخلاقی[۹] قابل‌احترام درج‌شده است؛ بنابراین یکی از دلایل اهمیت توجه به رشد خبرگی اخلاقی در آموزش، این است که خبرگی اخلاقی اعضاء هیئت‌علمی منجر به پرورش محیطی اخلاقی در کلاس درس خواهد شد (۸). مطالعات اخیر در ایران نیز نشان داده است که اعضای هیئت علمی با الگوهای متنوعی از رفتارهای اخلاقی مواجه‌اند که در تعامل با ساختارهای سازمانی[۱۰] و نظام ارتقای شغلی شکل می‌گیرد. از جمله پژوهش‌های(۱۰-۲۲)، با بررسی پیشینه‌های مختلف مشخص گردید، که این تحقیقات از جامعیت مناسبی برخوردار نیستند و اکثر آن‌ها با استفاده از مدلی استاندارد به‌صورت کمی نتایج را ارائه نموده‌اند درحالی‌که مقوله اخلاق امری کیفی است و از جامعه‌ای به جامعه دیگر می‌تواند متمایز باشد، حتی این تمایز از یک منطقه در کشوری واحد به منطقه‌ای دیگر نیز قابل‌مشاهده است. لذا لازم است، تحقیقی که بتواند جامعیت لازم را داشته باشد و ابعاد مختلف اخلاق را مدنظر قرار دهد و هم‌چنین به مقوله اخلاق به‌صورت بومی‌سازی شده توجه نماید، انجام پذیرد. برخی تحقیقات داخلی و خارجی تلاش نموده‌اند، که به این هدف برسند، اما نتایج از جامعیت لازم برخوردار نبوده است. بنابراین به‌صورت خلاصه می‌توان بیان نمود، که این پژوهش دارای دو وجه نوآوری خواهد بود؛ نخست مطالعه خبرگی اخلاقی در نظام آموزش عالی به‌عنوان یک موضوع اساسی که کمتر به آن پرداخته‌شده است، دوم طراحی یک مدل جامع از مؤلفه‌های خبرگی اخلاقی[۱۱]. با توجه به اهمیت زیادی که خبرگی اخلاقی در آموزش و خصوصاً در آموزش عالی دارد و ازآنجایی‌که اساتید و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه به‌طور مستقیم به تربیت و پرورش نسل جوان جامعه پرداخته و عمل و رفتارشان به‌طور مستقیم تأثیر بسزایی بر جو داخلی و خارجی دانشگاه‌ها دارد، اهمیت رعایت خبرگی اخلاقی را برای آن‌ها دوچندان می‌کند (۹). لذا هدف از انجام پژوهش حاضر استفاده از تجارب و دیدگاه‌های تأثیرگذار در شناسایی مؤلفه‌های خبرگی اخلاقی نظام آموزش عالی است و در این خصوص از مدل سیستمی جهت شناخت روابط بین مؤلفه‌های خبرگی اخلاقی در آموزش عالی استفاده می‌گردد. هدف کلی پژوهش، شناسایی ابعاد و مولفه‌های خبرگی اخلاقی در نظام آموزش عالی ایران می‌باشد.

روش

پژوهش حاضر از نوع میدانی، کاربردی و مقطعی با رویکرد ترکیبی (آمیخته) انجام شد.

بخش کیفی پژوهش از نوع تحلیل محتوای استقرایی بود. جامعه آماری این بخش شامل نخبگان و متخصصان دانشگاهی دارای سوابق مدیریتی و اجرایی در سطوح تصمیم‌گیری در نظام آموزش عالی ایران بود. نمونه‌ها با روش هدفمند و بر اساس معیار اشباع نظری انتخاب شدند و در نهایت ۱۸ نفر از خبرگان علمی و اجرایی با میانگین سابقه خدمت ۱۸ سال و میانگین سنی ۴۸ سال (۱۲ مرد و ۶ زن) در پژوهش شرکت کردند. داده‌ها از طریق مطالعه کتابخانه‌ای، فیش‌برداری و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته گردآوری شد. مصاحبه‌ها بر مبنای پنج سؤال اصلی و چند سؤال فرعی برای استخراج تجارب و نگرش‌های مشارکت‌کنندگان طراحی شد و هر مصاحبه به‌طور میانگین بین ۳۰ تا ۵۰ دقیقه به طول انجامید. تحلیل داده‌های کیفی با استفاده از روش تحلیل محتوای سه‌مرحله‌ای شامل شامل کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی با بهره‌گیری از نرم‌افزار *MAXQDA* انجام شد. برای اطمینان از اعتبار و روایی داده‌ها از بازبینی مشارکت‌کنندگان، داوری همتایان علمی و شاخص نسبت روایی محتوا *CVI*شامل معیارهای مرتبط بودن، سادگی و وضوح استفاده گردید.

بخش کمی پژوهش از نوع توصیفی–پیمایشی بود. جامعه آماری این بخش شامل اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های دولتی، آزاد اسلامی و پیام نور ایران در سال تحصیلی ۱۴۰۳–۱۴۰۴ بود. نمونه‌ها با روش

نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب با نوع دانشگاه انتخاب شدند و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران تعیین گردید که در مجموع ۳۸۴ نفر از اعضای هیئت علمی در پژوهش شرکت کردند. ویژگی‌های جمعیتی نمونه شامل ۶۲ درصد مرد و ۳۸ درصد زن با میانگین سنی ۴۵ سال و سابقه تدریس ۱۵ سال بود. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته‌ای بود که بر اساس یافته‌های بخش کیفی و در قالب ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های استخراج‌شده تدوین شد و از مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت برای سنجش پاسخ‌ها استفاده گردید. پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ (۰٫۸۷) و روایی سازه از طریق تحلیل عاملی تأییدی مورد تأیید قرار گرفت. تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از نرم‌افزارهای *SPSS* نسخه ۲۶ و *AMOS* انجام شد و از روش‌های آماری توصیفی (میانگین، انحراف معیار و فراوانی) و استنباطی (تحلیل عاملی تأییدی و مدل‌یابی معادلات ساختاری) برای آزمون روابط بین متغیرها استفاده گردید. این طراحی آمیخته با بهره‌گیری همزمان از عمق تحلیل‌های کیفی و دقت روش‌های کمی، امکان شناسایی دقیق و اعتبارسنجی تجربی ابعاد و مؤلفه‌های خبرگی اخلاقی را فراهم ساخت و نتایجی معتبر و قابل‌کاربرد برای ارتقای عملکرد حرفه‌ای در نظام آموزش عالی ایران ارائه داد.

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش در دو بخش کیفی و کمی ارائه می‌شوند. در مرحله کیفی، به‌منظور شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های خبرگی اخلاقی در نظام آموزش عالی ایران، داده‌های حاصل از مصاحبه با ۱۸ نفر از خبرگان دانشگاهی مورد تحلیل محتوای استقرایی قرار گرفت. تحلیل داده‌ها منجر به استخراج ۳ مقوله اصلی، ۹ مقوله فرعی و ۵۴ مفهوم عملیاتی گردید. مقوله‌های اصلی به‌ترتیب شامل «مولفه‌های شخصیتی و هیجانی خبرگی اخلاقی»، «شاخصه‌های ارتباطی و اجتماعی خبرگی اخلاقی» و «صلاحیت‌های حرفه‌ای و خبرگی اخلاقی» بودند. جدول (۱) مضامین اصلی، مضامین فرعی و مفاهیم عملیاتی استخراج‌شده از داده‌های کیفی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. مضامین اصلی و فرعی به دست آمده از شرکت کنندگان پژوهش طراحی مدل خبرگی اخلاقی در نظام آموزش عالی ایران

عوامل (مقوله اصلی)	مقوله فرعی	مفاهیم
۱- مولفه‌های شخصیتی و هیجانی خبرگی اخلاقی	وظیفه شناسی	▪ انجام منظم و متعهدانه امور محوله ▪ روش مندی و پرنسیپ ▪ پاسخگویی ▪ وفای به عهد ▪ ایفای نقش الگو
	خود انتقادی سالم و خود تنظیمی[۱۲]	▪ ملاحظه ی حقوق دیگران ▪ توانایی پذیرش اشتباهات ▪ تأمل و ارزیابی انتقادی عمل و حرف های خود ▪ خیرخواهی
	انعطاف پذیری روان شناختی[۱۳] و ثبات هیجانی	▪ نبود خودشیفتگی و وجود تواضع ▪ مراعات عفت در رفتار، گفتار و ارتباط با دیگران ▪ سعه صدر و صبوری ▪ دخالت ندادن خشم و کینه توزی در ارزیابی دانشجویان ▪ قابل پیش بینی بودن ▪ گشودگی به تجربیات جدید و پذیرفتن دیدگاه های مخالف در علم ▪ پذیرش و تساهل فرهنگی
۲. شاخص‌های ارتباطی و اجتماعی خبرگی اخلاقی[۱۴]	ارتباط با دانشجویان	▪ عدم تحقیر و نگاه مبتنی بر رشد به دانشجویان ▪ استفاده از نظام تشویقی مناسب ▪ انعطاف در ارزیابی و توجه به وضعیت روانی و جسمانی دانشجویان ▪ ترغیب دانشجویان به مشارکت و بیان نظرات شخصی ▪ رابطه ی حرفه ای و متمرکز بر اهداف درسی ▪ نداشتن روابط دوگانه و چندگانه (روابط عاطفی، مالی، جنسی، شراکت و...) با دانشجویان. ▪ تقویت همکاری و همدلی بین دانشجویان ▪ دخالت ندادن فضای بیرون از کلاس و دانشگاه (شناخت‌ها و دیدگاه‌های قبلی) در کلاس درس و ارزیابی دانشجویان. ▪ بی تفاوت نبودن به مشکلات و وضعیت اجتماعی و خانوادگی دانشجویان.

عوامل (مقوله اصلی)	مقوله فرعی	مفاهیم
	ارتباط با سازمان و کارکنان	▪ آگاهی از انتظارات، قوانین، سیاست‌ها و چارچوب‌های انضباطی سازمان دانشگاه ▪ احترام به سازمان، همکاران و کارکنان ▪ احترام به کلاس درس ▪ ایجاد جو اعتماد و اجتناب از پرخاشگری ارتباطی و بدگویی در مورد اساتید و همکاران ▪ اجتناب از قلدری سازمانی و تشکیل باند قدرت
	صلاحیت‌های اجتماعی[۱۵]	▪ عدم وجود نگاه و کنش مبتنی بر تبعیض جنسیتی ، مذهبی و نژادی ▪ ملاحظه تفاوت‌های فرهنگی، مذهبی و قومیتی دانشجویان ▪ نفوذ کلام بدون نمایشگری مصنوعی ▪ استقلال طلبی و روحیه آزادی خواهی ▪ اعتماد به نفس مناسب و سالم در تدریس ▪ عدالت خواهی و احترام به حقوق برابر انسان ها ▪ تعهد اجتماعی و نشر علم برای عموم جامعه
۳- صلاحیت‌های حرفه‌ای و خبرگی اخلاقی	اخلاق حرفه‌ای در آموزش	▪ آمادگی و تسلط مدرس هنگام حضور در کلاس ▪ آموزش اثربخش و خلاق ▪ توانایی در ارائه تفاسیر نظری جایگزین ▪ پرهیز از القای حس همه توانی و همه دانی در امور علمی و آموزشی ▪ کوتاهی نکردن در امر آموزش و نبود خساست علمی ▪ تعیین تکالیف مرتبط و به روز متناسب با اهداف آموزشی ▪ آگاهی در مورد روش های تدریس ▪ ارزشیابی با هدف بهبود و اصلاح عملکرد دانشجویان ▪ قاطعیت سالم در پیگیری و ارزیابی تکالیف محوله به دانشجویان ▪ نمره دهی غیر سلیقه ای و مبتنی بر عملکرد واقعی دانشجویان ▪ انعطاف لازم درتغییر در شیوه های آموزشی در صورت لزوم
	اخلاق حرفه‌ای در سازمان	▪ تناسب بین تخصص و پذیرش تدریس واحدهای درسی ▪ حمایت از استادان جوان و افراد کم تجربه ▪ تلاش در راستای اعتلای سازمان ▪ پویا و فعال بودن در حوزه دانشگاه
	اخلاق حرفه‌ای در پژوهش	▪ رعایت اصول اخلاقی در تدوین پروژه‌های تحقیقاتی ▪ رعایت اصول اخلاقی و پرهیز از تعارض منافع در انتشار پژوهش‌های تحقیقاتی ▪ پرهیز از نگاه سلیقه‌ای در ارزیابی و داوری تحقیقات علمی

تحلیل محتوای مصاحبه‌ها نشان داد که در مقوله «مولفه‌های شخصیتی و هیجانی»، ویژگی‌هایی نظیر وظیفه‌شناسی، خودانتقادی سالم، ثبات هیجانی و انعطاف‌پذیری روان‌شناختی به‌عنوان مؤلفه‌های کلیدی خبرگی اخلاقی مطرح هستند. در مقوله «شاخصه‌های ارتباطی و اجتماعی»، مؤلفه‌هایی مانند ارتباط مؤثر با دانشجویان، تعامل سازنده با همکاران و کارکنان، و برخورداری از صلاحیت‌های اجتماعی مورد تأکید قرار گرفت. همچنین در مقوله «صلاحیت‌های حرفه‌ای»، سه بعد اخلاق حرفه‌ای در آموزش، اخلاق حرفه‌ای در سازمان و اخلاق حرفه‌ای در پژوهش به‌عنوان مؤلفه‌های اساسی خبرگی اخلاقی شناسایی شدند. نتایج کیفی نشان داد که خبرگی اخلاقی در نظام آموزش عالی ایران پدیده‌ای چندبعدی است که از تعامل مؤلفه‌های شخصیتی، ارتباطی و حرفه‌ای شکل می‌گیرد و می‌تواند به ارتقای کیفیت عملکرد اعضای هیئت علمی منجر شود.

در مرحله کمی، برای بررسی وضعیت موجود شاخص‌های اثرگذار بر خبرگی اخلاقی و آزمون نتایج حاصل از بخش کیفی، پرسشنامه‌ای محققساخته بر اساس یافته‌های مرحله نخست میان اعضای هیئت علمی توزیع شد. داده‌های کمی به روش‌های آماری توصیفی و استنباطی تحلیل گردید. به‌منظور تعیین میزان اهمیت و رتبه‌بندی ابعاد اصلی، از آزمون فریدمن استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲: نتایج آزمون فریدمن

تعداد نمونه	۳۲۰
Chi-Square	۱۶/۱۰۲
درجه آزادی	۲
سطح معنی‌داری	<۰/۰۰۱

با توجه به نتایج جدول ۲. و سطح معنی‌داری برای مقوله اصلی وضعیت موجود، می‌توان گفت که مقوله اصلی با هم اختلاف معنـی‌داری دارنـد. نتایج رتبه‌بندی مقوله اصلی، در جدول ذیل ارائه گردیده است:

جدول ۳: نتایج رتبه‌بندی ابعاد اصلی شاخص‌های اثرگذار بر مدل خبرگی اخلاقی در نظام آموزش عالی ایران

مقوله اصلی	میانگین رتبه‌ها	رتبه (اهمیت)
شخصیتی و هیجانی خبرگی اخلاقی	۱/۸۲	۳
شاخصه‌های ارتباطی و اجتماعی خبرگی اخلاقی	۲/۱۰	۱
صلاحیت‌های حره ای و خبرگی اخلاقی	۲/۰۸	۲

با توجه به نتایج جدول 3. به‌ترتیب بـالاترین رتبـه مربـوط بـه مقولـه اصلی شاخصه‌های ارتباطی و اجتماعی خبرگی اخلاقی و پایین‌ترین رتبه مربوط به مقوله اصلی شخصیتی و هیجانی خبرگی اخلاقی است.

با توجه به نتایج بیشترین اولویـت مقولـه اصـلی شخصـیتی و هیجـانی خبرگی اخلاقی مربوط به مقوله فرعی خود انتقادی سالم و خود تنظیمی و کمترین اولویت مربوط به مقوله فرعی وظیفه شناسی است. در مقولـه اصلی شاخصه‌های ارتباطی و اجتماعی، بیشترین اولویت مربوط به مقوله فرعی ارتباط با سازمان و کارکنان و کمترین اولویت مربـوط بـه مقولـه فرعی صلاحیت های اجتماعی است. در مقولـه اصـلی صـلاحیت‌هـای حرفه‌ای و خبرگی اخلاقی، بیشترین اولویـت مربـوط بـه مقولـه فرعـی اخلاق حرفه‌ای در پژوهش و کمترین اولویت مربـوط بـه مقولـه فرعـی اخلاق حرفه‌ای در سازمان است.

بحث

مدل به‌دست‌آمده از طراحی مدل خبرگی اخلاقی در نظام آموزش عـالی ایران در این رساله به شرح زیـر در مرحلـه‌ی کیفـی طراحـی شـد و در مرحلـه‌ی کمـی بـرازش آن ارزیـابی شـد. همچنـین نتـایج پـژوهش نشان‌دهنده مؤلفه‌های اصلی (۳ مضمون عمده) و فرعی (۹ مضمون) به مفاهیم عملیاتی (۵۴ مفهوم) بود.

مؤلفه‌های شخصیتی و هیجانی خبرگی

اولین مضمون اصلی به‌دسـت‌آمده از مصـاحبه‌های پـژوهش حاضـر «مؤلفه‌های شخصیتی و هیجانی خبرگی اخلاقی» بود. تأکید اصلی این مضمون بـر ایـن اسـت کـه بخـش زیـادی از فرآینـدها و سـاختارهای شکل‌دهنده‌ی خبرگی اخلاقی در آموزش عالی به صـفات شخصـیتی و ظرفیت‌های هیجانی افـراد برمی‌گـردد. ایـن مؤلفـه دربرگیرنـده‌ی سـه مؤلفه‌ی فرعی «وظیفه‌شناسی»، «خود انتقادی سالم و خـودتنظیمی» و «انعطاف‌پذیری روان‌شناختی و ثبات هیجانی» بود. از منظر ارتباط بـین مؤلفه‌های شخصیتی و هیجانی با خبرگی اخلاقـی یافتـه‌های پـژوهش حاضر به شکل ضمنی با یافته‌های برخـی از محققـان(۲۰ و ۲۱ و ۲۴-۳۳) همسو است. اما بیشتر پژوهش‌های پیشین اکثراً به صـفاتی ماننـد منظم بودن، وقت‌شناسی، نظم، صداقت و... پرداخته‌اند که بیشتر از اینکه دربرگیرنـده‌ی صـفات کـلان شخصـیتی و هیجـانی در ادبیـات علمـی روان‌شناسی باشد صفات و برچسب‌های عامیانه اخلاقی است که کمتـر در مباحث نظری این حوزه مورد تمرکز اسـت و از ایـن منظـر پـژوهش حاضر واجد یک برتری و نـوآوری پژوهشـی اسـت، چراکـه همسـو بـا رویکردهای مرز علم این حوزه توانسته به مؤلفه‌های روان‌شناختی دست یابد، که در شکل‌دهی خبرگی اخلاقی نقش تعیین‌کننده‌ای دارنـد. ایـن مؤلفه‌های در قالب مؤلفه‌های خودتنظیمی، صفات شخصیتی اخلاقـی و هیجان‌های اخلاقی قابل‌بحث است، که در ادامه ارتباط آن‌ها با خبرگی اخلاقی موردبحث و تبیین قرار می‌گیرد.

در دهه‌های اخیر تحقیقات روان‌شناسی در مـورد صـفات شخصـیت بـه برخی صفات آزارنده اجتماعی معطوف شـده اسـت، کـه در سـطح زیـر بالینی عمل می‌کنند. از ویژگی‌های این سه‌گانه شخصیتی می‌تـوان بـه خوشه مفهومی خودمحـوری و فریبکـاری، دورویـی، سـردی هیجـانی؛ پرخاشگری اغراق در توانایی‌های خـود اشـاره کـرد (۳۴؛ ۳۵). اخیـراً در پـژوهش دیگـری (۳۶) بـه دلایـل روش‌شـناختی و متـأثر از شـواهد تحقیقاتی دیگرآزاری (سادیسم) زیـر بـالینی را بـه ایـن صـفات اضـافه نمودند. دیگرآزاری به‌عنوان مؤلفه با ساختار متمایز که ابعـاد متفـاوتی از صفات تاریک را می‌سنجد مطـرح اسـت چراکـه در آن آسـیب زدن بـه دیگران واجد یک لذت درونی برای افراد است (۳۶) و هـم‌چنـین واجـد ویژگی‌های مفهومی سردی و همدلی پایین نیز هست، به همین دلیل در کنـار سـایر صـفات تاریـک شخصـیت خودشـیفتگی، جامعه‌سـتیزی و ماکیاولیانیسم به‌عنوان مؤلفه چهارم و در مقیاسی با عنوان «فـرم کوتـاه چهارگانه تاریک» مطرح شد.

شاخصه‌های ارتباطی و اجتماعی خبرگی

دومـین مضـمون اصـلی به‌دسـت‌آمده در پـژوهش حاضـر مضـمون «شاخصه‌های ارتباطی و اجتماعی خبرگی اخلاقی» بود. در این مضمون پاسخگویان به امری فراتر از شاخصه‌های فردی و شخصیتی پرداخته‌اند که به نحوی می توان گفت خروجی و محصـول ایـن نظـام شخصـیتی است که در ارتباطات بین فـردی و روابـط اجتمـاعی و در قالـب نـوعی «خبرگی اخلاقی عملی» خود را نشان می‌دهد. این خبرگی اخلاقـی در سه ساحت «ارتباط با دانشجویان»، «ارتباط با سازمان و کارکنان» و در قالب مجموعه‌ای از «صلاحیت‌های اجتماعی» خود را نشان می‌دهد.

از منظر اهمیت مؤلفه‌های ارتباطی و اجتماعی با خبرگی اخلاقی یافته‌های پژوهش حاضر به شکل ضمنی با یافته‌های برخی از محققان (۲۲)، (۱۶)، (۳۱) همسو است. همچنین این یافته‌ها همسو با پژوهش محقق دیگری (۳۷) است، که بیان می‌دارد، که خبرگی اخلاقی مجموعه‌ای از ظرفیت‌هایی است، که می‌تواند، به‌صورت عمل اخلاقی دربیاید و مشتمل بر چهار جزء حساسیت اخلاقی، قضاوت اخلاقی، انگیزش اخلاقی و عمل اخلاقی است. به این معنا که افراد با حساسیت، تصمیم‌گیری و قضاوت اخلاقی بیشتر عمل‌های اخلاقی انجام می‌دهند، برای کارهای جمع محور و روابط بین فردی انگیزه‌مندترند و به عبارتی صلاحیت اخلاقی و اجتماعی بیشتری دارند.

صلاحیت‌های حرفه‌ای و خبرگی اخلاقی

و نهایتاً اینکه آخرین بخش از یافته‌ها به صلاحیت‌های حرفه‌ای و خبرگی اخلاقی مربوط بود سومین مضمون اصلی که از تحلیل و کدگذاری مصاحبه‌های پاسخگویان به دست آمد، در این مضمون باور پاسخگویان بر این بود، که خبرگی اخلاقی علاوه بر ارتباط با سطوح شخصیتی و هیجانی و همچنین روابط اجتماعی و بین فردی واجد خصیصه‌های حرفه‌ای و تخصصی نیز هست، به عبارتی خبرگی اخلاقی یک امر منزوی و جدا مانده از بقیه توانمندی‌ها و پتانسیل‌های فرد نیست و به شکل قوی با تخصص و حرفه‌ای گری مرتبط است. از ویژگی‌های فرعی این نوع از حرفه‌ای گری می‌توان به «اخلاق حرفه‌ای در آموزش»، «اخلاق حرفه‌ای در سازمان» و «اخلاق حرفه‌ای در پژوهش» اشاره کرد. از این منظر یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های محققان دیگر (۳۸)، (۱۶)، (۱۷)، (۳۹)، (۲۸)، (۳۱)، (۴۰)، همسو است.

در تبیین این یافته‌ها و دلیل اهمیت نقش «صلاحیت حرفه‌ای» در شکل‌گیری خبرگی اخلاقی می‌توان همسو با دیدگاه نظری فرل و گرشام (۴۱)، چنین استدلال کرد که چارچوب اقتضایی تصمیم‌گیری اخلاقی متشکل از که عوامل بنیادی است که یکی از این عوامل ساختار شناختی فرد شامل دانش، ارزش‌ها، باورها، طرز فکر و تمایلات از دیگر مؤلفه‌های این مدل می‌توان به افراد خاص در محیط سازمانی (مدیران، سرپرستان و همکاران) و هم‌چنین شرایط موقعیتی یک عمل اشاره کرد. از دیدگاه آنان تفاوت‌های مشاهده شده در تصمیم‌گیری اخلاقی تصادفی نیست (۴۱) و بخشی از آن وسیعاً به دانش و صلاحیت‌های حرفه‌ای افراد بازمی‌گردد. همسو با این نگاه یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد، که از منظر شرکت‌کنندگان صلاحیت حرفه‌ای اساتید در حوزه‌های آموزش، پژوهش و سازمان از عوامل تعیین‌کننده اصلی در شکل‌گیری خبرگی اخلاقی است.

از جمله محدودیت‌های پژوهش این بود، که این مدل قابل‌تعمیم به سایر گروه‌ها و سازمان‌ها نیست. هم‌چنین، تعداد بالای سؤالات تمایل داوطلبان برای پاسخگویی را کاهش می‌داد و ممکن خستگی ناشی از آن نیز بر نتایج تأثیر گذاشته باشد.

از جمله پیشنهادات پژوهشی نیز شامل تدوین طرح‌های تحقیقاتی برای بررسی موانع و چالش‌های شکل‌گیری خبرگی اخلاقی از دیدگاه اساتید دانشگاه. هم‌چنین، به سیاست‌گذاران اجتماعی این حوزه توصیه می‌شود، برای ارتقای وضعیت خبرگی اخلاقی در آموزش عالی بسته‌های سیاستی را مبتنی بر مؤلفه‌های به‌دست‌آمده در پژوهش حاضر تدوین نمایند و مشخصاً برگزینش افراد با صلاحیت‌های شخصیتی و هیجانی اخلاقی متمرکز شوند، در فرآیند آموزش مداوم و رصد و بررسی ارتقای اساتید به نقش صلاحیت اجتماعی (ارتباطی و اجتماعی) و حرفه‌ای (آموزشی، پژوهشی و سازمانی) نظر داشته باشند، که مؤلفه‌های آن در پژوهش حاضر به‌تفصیل و با جزییات بیان‌شده است. و در پایان توصیه می‌شود، تا یک نظام تشویق و تنبیه مبتنی بر مدل خبرگی اخلاقی به‌دست‌آمده در پژوهش حاضر تدوین شود، تا اساتید واجد ویژگی‌های خبرگی اخلاقی به‌عنوان الگو مورد تشویق قرار بگیرند.

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های خبرگی اخلاقی در نظام آموزش عالی ایران انجام شد و نشان داد که خبرگی اخلاقی ساختاری چندبعدی دارد که شامل سه مضمون اصلی، نه مضمون فرعی و ۵۴ مفهوم عملیاتی است. یافته‌ها بیانگر این است که صلاحیت حرفه‌ای اساتید در حوزه‌های آموزش، پژوهش و سازمان، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری خبرگی اخلاقی ایفا می‌کند. به علاوه، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که خبرگی اخلاقی نه تنها یک مهارت فردی برای اساتید محسوب می‌شود، بلکه به عنوان عاملی کلیدی در ارتقای کیفیت عملکرد دانشگاه‌ها و نظام آموزش عالی عمل می‌کند. این پژوهش تأکید می‌کند که توجه به ابعاد اخلاقی و حرفه‌ای اعضای هیئت علمی، همراه با ارتقای مهارت‌ها و توانمندی‌های آن‌ها، می‌تواند زمینه‌ساز رشد و توسعه پایدار در نظام آموزش عالی ایران باشد. از سوی دیگر، شناخت ابعاد و مؤلفه‌های خبرگی اخلاقی، می‌تواند راهنمای طراحی برنامه‌های آموزشی، سیاست‌گذاری‌های مدیریتی و اقدامات توسعه‌ای در دانشگاه‌ها باشد و در نهایت به ایجاد یک محیط آموزشی و پژوهشی اخلاق‌مدار و مؤثر کمک نماید.

ملاحظه های اخلاقی

موضوعات اخلاقی همچون؛ سرقت ادبی، رضایت آگاهانه؛ محرمانه بودن، انتشار چندگانه ... در پژوهش حاضر مورد توجه قرارگرفته‌اند. همچنین نویسندگان هیچ تعارض منافعی در نگارش انتشار این اثر ندارند.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از تمامی افراد شرکت‌کننده در پژوهش تشکر و قدردانی می‌شود..

واژه نامه

1. Ethics	اخلاق
2. Moral values	ارزش‌های اخلاقی
3. Moral expertise	خبرگی اخلاقی

4. Higher education	آموزش عالی
5. Performance development	توسعه عملکرد
6. Higher Education Management	مدیریت آموزش عالی
7. Ethical Expertise in Education	خبرگی اخلاقی آموزش
8.	
9. Professional ethics	اخلاق حرفه‌ای
10. Moral values	ارزش‌های اخلاقی
11. Organizational structures	ساختارهای سازمانی
12. Components of ethical expertise	مؤلفه‌های خبرگی اخلاقی
13. Self regulation	خودتنظیمی
14. Psychological felexibility	انعطاف پذیری روان شناختی
15. Ethical expertise	خبرگی اخلاقی
16. Social competency	صلاحیت اجتماعی

References

1. Abedi Koushki S, Zinabadi H R, Bagherinia H, Jafarnejad A. Investigating the role of organizational virtue in employee performance in a military organization. Journal of Human Resource Management Development and Support, 2016; 11(39): 55–68. (In Persian).
2. Azar Kh, Namvar Y, Rastgoo A, Hatami J, Sattari S. Designing and validating the service-oriented university model from the standpoint of higher education experts. IHEJ, 2019; 11 (3) :155-189. (In Persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.20088000.1398.11.3.3.7
3. Derakhshan M, Zandi K. Strategies to enhance the competencies of department heads. Journal of Instruction and Evaluation, 2017; 10(37): 163–189. (In Persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.24235261.1397.11.2.5.8
4. Besharat Ghotb Abadi Z, Shahtalebi Hossein Abadi B, Saeidian Khorasgani N. Identifying components and proposing a model of ethical leadership in universities (Case study: Islamic Azad Universities of Iran). Educational Sciences (Journal of Educational Sciences & Psychology), 2019; 26(2): 239–256. (In Persian). https://doi.org/10.22055/edus.2019.28686.2793
5. Salimi G, Mohammadi M, Salmanpour M J, Torkzadeh J, Mohammadi G. Case study of ethical competencies of higher education managers towards a conceptual framework (Case study: Public universities of Fars province). Culture in Islamic University, 2016; 4(6): 495–522. (In Persian)
6. Shams Morkani G, Khorasani A, Abbasi Kasaei H. Developing competency components for educational department heads: A qualitative study. Journal of Educational Administration, 2019; 3(2): 37–64. (In Persian)
7. Zamanhami M, Shakari H. Structural model of a virtuous organization in selected universities of Yazd province. Quarterly Journal of Public Administration Management, 2016; 4(3): 49–62. (In Persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.2322522.1395.4.0.11.6
8. Moradimokhles H, Norouzi Z, Amooeirazani A H. Artificial intelligence in higher education: perspectives, opportunities, and ethical challenges in learning environments. Int. J. Ethics Soc 2025; 7 (3) :30-44. http://dx.doi.org/10.22034/ijethics.7.3.30
9. Mosafer L, Nejadirani F, Beykzad J, Dadashkarimi Y. The relationship between professional ethics and professional competence of faculty members with organizational accountability: An analysis of the role of job engagement mediating. Ethics in Science and Technology, 2024; 19(1): 139–146. (In Persian). http://dx.doi.org/10.22034/ethicsjournal.19.1.139
10. Sheikhahmadi K, Yamani Doozi Sorkhabi M, Pardakhti M H P, Ferasatkhah M. Ethical pattern of faculty members in Iran's higher education. Int. J. Ethics Soc 2024; 6 (1): 60-68. http://dx.doi.org/10.22034/ijethics.6.1.60
11. Yazdani S, Imanipour M, Shafiei M. Implementation of accreditation systems in Iranian universities: Challenges and opportunities. BMC Medical Education, 2025; 25(67): 1–12. https://doi.org/10.1186/s12909-025-06738-2
12. Askari Bagherabadi M, Khan Mohammadi H, Vaezi R, Hosseinpour D. Identifying complex issues in the higher education management system of Iran based on thematic analysis. Research in Educational Systems, 2024; 18(64): 5–20. (In Persian). https://doi.org/10.22034/jiera.2024.428084.3088
13. Zamandi A A, Hasani M, Qalavandi H. (2023). Identifying components of professional ethics in higher education. Research in Educational Methods, 2023; 1(2): 95–114. (In Persian). https://doi.org/10.22091/jrim.2023.9624.1031
14. Sohrabi S, Karimi M S. Improving teachers' professional ethics in the educational system. Journal of Research and Islamic Studies, 2020; 2(11): 19–29. (In Persian)
15. Ghanbarpour O, Abbasian H, Arasteh H R, Nouhebrahim A R. Designing a professional ethics model for teachers: A mixed-method study. Educational Innovations, 2019; 18(69): 33–60. (In Persian). https://doi.org/10.22034/jei.2019.88538
16. Moshayekh F, Karimi F, Shah Talebi B. Pathology of professional ethics among faculty members. Ethical Researches (Islamic Knowledge Association), 2019; 9(3): 237–258. (In Persian)
17. Ahmadpour Agh Ghala S, Abdollahi D. Professional ethics in educational management. Proceedings of the 6th National Conference on Management and Humanities Research in Iran, Tehran. 2019. (In Persian)
18. Ghasemi M, Jamalzahi H. Investigating the effects of organizational components of professional ethics on employee productivity at Chabahar University of Maritime and Marine Sciences. National Conference on Economics, Management, Development, and Entrepreneurship with Focus on Supporting Iranian Products, Zahedan. 2019. (In Persian)
19. Ayres H W. Factors related to motivation to learn and motivation to transfer learning in a nursing population [Ph.D. thesis]. North Carolina State University. 2005.
20. Arciniega L M, Woehr D J, Del Rincón G. Examining regional variability in work ethic within Mexico: Individual difference or shared value. International Journal of Psychology, 2019; 54(4): 431–438. https://doi.org/10.1002/ijop.12480

21. Moore G. Humanizing business: A modern virtue ethics approach. Business Ethics Quarterly, 2005; 15(2): 237–255. https://doi.org/10.5840/beq200515212
22. Marzuki M, Subramaniam N, Cooper B J, Dellaportas S. Accounting academics' teaching self-efficacy and ethics integration in accounting courses: A Malaysian study. Asian Review of Accounting, 2017; 25(1): 148–170. https://doi.org/10.1108/ARA-11-2016-0100.
23. Creswell J W, Plano C V L. Designing and conducting mixed methods research. Los Angeles: SAGE Publications, Inc. 2011.
24. Samouei R, Meshkineh N, Mojiri S. Instances of unethical performance of academic faculty members in conducting and publishing research works. Journal of Education and Health Promotion, 2024; 13(1): 286. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_73_24
25. Safary Yahya Y, Yousefpoor Nasrin N, Amiri Roshan R. Evaluating the relationship between emotional alexithymia and interpersonal problems among students at Kermanshah University of Medical Sciences. Clinical Research in Paramedical Sciences, 2014; 3(2): 122–129. (In Persian)
26. Maxwell B, Schwimmer M. Professional ethics education for future teachers: A narrative review of scholarly writings. Journal of Moral Education, 2016; 45(3): 354–371. https://doi.org/10.1080/03057240.2016.1186551
27. Mirkamali S M, Haj Khazimeh M. Providing a professional ethics model for elementary school teachers: Case study of male public elementary schools in Tehran. Studies in Education and Schooling, 2018; 5(14): 9–27. (In Persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.2423494.1395.5.1.1.1
28. Salimi M. Providing a model for the development of professional ethics in sports organizations. Ethics in Science and Technology, 2017; 12(1). (In Persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.22517634.1396.12.1.8.3
29. Yazdani S, Imanipour M. Professional ethics in higher education: Dimensions and constructs. Teb va Tazkiyeh, 2017; 26(4): 272–284. (In Persian)
30. Salehi Dehgelkan Y, Karami K. Investigating the level of teachers' commitment to adhering to professional ethics components in middle schools. Proceedings of the Provincial Scientific-Research Conference on Strategies and Solutions for Enhancing Quality in Education, Minab. 2017. (In Persian)
31. Garzin Mataa'i A, Taghvayi Yazdi M, Niyaz K. Providing a professional ethics model in higher education institutions of Mazandaran Province. Journal of Jundi Shapur Ahvaz Education Development, 2017; 8: 74–80. (In Persian)
32. Radmard S. Investigating the role of professional ethics of managers in safeguarding human rights. Journal of Public Administration, 2017; 5(2): 125–134. (In Persian). https://dorl.net/dor/20.1001.1.2322522.1396.5.0.24.6
33. Yablouyi B, Mostahfezian M, Meshkati Z. Relationship between ethical components and personality traits. Ethics in Science and Technology, 2016; 11(1): 137–144. (In Persian). https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22517634.1395.11.1.14.2
34. Corral S, Calvete E. Machiavellianism: Dimensionality of the Mach IV and its relation to self-monitoring in a Spanish sample. The Spanish Journal of Psychology, 2000; 3(1): 3–13. https://doi.org/10.1017/S113874160000011X
35. Sherry SB, Law A, Hewitt PL, Flett GL, Besser A. Social support as a mediator of the relationship between perfectionism and depression: A preliminary test of the social disconnection model. Personality & Individual Differences, 2008; 45(5): 339–344. https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.05.001.
36. Paulhus D L, Williams K M. The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. Journal of Research in Personality, 2020; 36(6): 556-563. https://doi.org/10.1016/S00926566(02)00505
37. Narvaez D. The emotional foundations of high moral intelligence. New Directions for Child and Adolescent Development, 2010; 129: 77–94. https://doi.org/10.1002/cd.295
38. Changizi Mohammadi A, Mirsepasi N, Mojibi T, Owtadi M. (2019). An inquiry into indicators of faculty members' professional ethics using fuzzy AHP. Ethics in Science and Technology, 2019; 14: 80–86. (In Persian). https://doi.org/10.22055/edus.2019.28686.2793
39. Haghgoo M, Danesh Fard K, Tabibi S J. Designing a model for development of professional ethics in governmental organizations: The health system of Iran. Health Management. Journal of Health Administration (JHA), 2018; 21(72): 99–112. (In Persian).
40. Mirtaheri A. The impact of information technology utilization on employee empowerment. Proceedings of the 1st National Congress on Transformation and Innovation in Humanities, Shiraz. 2015. (In Persian).
41. Horner S, Jayawarna D, Giordano B, Jones O. (2019). Strategic choice in universities: Managerial agency and effective technology transfer. Research Policy, 2019; 48(5): 1297–1309. https://doi.org/10.1016/j.respol.2019.01.015